

ARHITECTURA ȘI DESIGNUL CENTRELOR DE GĂZDUIRE A PERSOANELOR FĂRĂ ADĂPOST

Maria BUZDUGAN

*Arhitectură, ARH-171, Facultatea de Urbanism și Arhitectură,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova*

Autorul corespondent: Maria Buzdugan, mariabuz128@gmail.com

Îndrumător/coordonator științific: *profesor, dr. ecol., dr. geogr., hab. urb., Alexandru-Ionuț PETRIȘOR,
Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”*

Rezumat. *Centrele de găzduire pentru persoane fără adăpost sunt o parte esențială a soluționării celor care au ajuns în stradă din comunitățile noastre. Arhitectura și designul acestor centre pot avea un impact semnificativ asupra bunăstării persoanelor care le folosesc. Acest articol va explora diferitele moduri în care arhitectura centrelor pentru persoane fără adăpost poate fi proiectată pentru a satisface mai bine nevoile celor care sunt fără adăpost și pentru a oferi o experiență de viață mai confortabilă și mai demnă.*

Cuvinte cheie: *Arhitectura, design, centru, persoane fără adăpost, siguranță, reintegrare.*

Introducere

Situația persoanelor fără adăpost este o problemă complexă din punct de vedere social, care afectează orașele din întreaga lume. În plus față de nevoile de bază, cum ar fi hrană și adăpost, această problemă necesită abordarea cauzelor subiacente ale lipsei de adăpost, cum ar fi sărăcia, sănătatea mentală și dependența. Centrele de găzduire pentru persoane fără adăpost joacă un rol vital în a ajuta aceste persoane, oferindu-le locuințe temporare și alte servicii care să le ajute să depășească această situație.

Designul și arhitectura acestor centre pot avea un impact semnificativ asupra bunăstării rezidenților și a succesului acestora. În trecut, arhitectura centrelor pentru persoane fără adăpost se concentra doar pe nevoile de acoperire de bază, cum ar fi un acoperiș deasupra capului și un loc pentru a dormi. Cu toate acestea, pe măsură ce înțelegerea noastră despre lipsa adăpostului și nevoile persoanelor fără adăpost a evoluat, la fel a evoluat și înțelegerea noastră despre importanța designului și a arhitecturii în crearea de centre funcționale, locuibile și de susținere.

Astfel, arhitecturii și designului trebuie să ia în considerare nu numai nevoile fizice ale rezidenților, ci și nevoile lor sociale și emoționale. În proiectarea centrelor de găzduire pentru persoanele fără adăpost, trebuie să se acorde atenție principiilor de proiectare care pot asigura funcționalitatea și gradul de trai al acestora, cum ar fi lumina naturală, ventilația, intimitatea și accesibilitatea. Aceste elemente pot îmbunătăți considerabil calitatea vieții celor cazați și pot crea un mediu mai primitiv și mai favorabil. În plus, utilizarea designului bazat pe comunitate poate îmbunătăți foarte mult succesul adăpostului.

Cu toate acestea, proiectarea centrelor pentru persoane fără adăpost vine și cu propriul set de provocări. Arhitecturii și designului trebuie să ia în considerare constrângerile bugetare, precum și necesitatea ca adăpostul să fie securizat, sigur și ușor de întreținut. Proiectarea acestor centre trebuie să țină seama, de asemenea, de nevoile unei populații diverse cu nevoi diferite, cum ar fi cele cu dizabilități sau probleme de sănătate mintală.

În acest articol, este expus rolul centrelor pentru persoane fără adăpost, importanța designului și a arhitecturii în crearea acestor centre și principiile de proiectare care ar trebui luate în considerare atunci când proiectăm un centru de găzduire pentru persoane fără adăpost.

Scopul

Centrele pentru persoane fără adăpost joacă un rol vital în furnizarea unui loc sigur și protejat pentru persoanele care se confruntă cu lipsa adăpostului. Acestea oferă o gamă largă de servicii, printre care se numără locuințe temporare, mese și acces la asistență medicală și alte resurse (Janzen, 2008).

Lipsa adăpostului este o problemă complexă care afectează oameni din toate categoriile sociale. Aceasta poate fi cauzată de o varietate de factori, inclusiv insecuritate economică, boli mintale și dependență (Hurlburt et al., 1996). Oamenii care se confruntă cu lipsa de adăpost pe termen lung sunt mai predispuși să trăiască pe stradă sau într-un loc neadecvat pentru locuit, cum ar fi mașina, o clădire abandonată sau un parc (Henry et al., 2020). Aceste persoane se confruntă cu un risc mai mare de probleme de sănătate, violență, discriminare, abuz, consum de droguri și afectarea sănătății din cauza factorului natural, precum soarele puternice, temperaturile scăzute și ploile. De asemenea, au nevoie de facilități pentru baie și toaletă, un loc de dormit adecvat, refrigeratoare pentru alimente și medicamente, o locație pentru gătit, intimitate și un loc pentru a socializa. În plus, faptul că nu au o adresă stabilă face dificilă primirea de servicii și corespondență (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2018). Toate aceste provocări, împreună cu problemele de sănătate mentală și lipsa unui mediu sigur și stabil pentru recuperare, duc adesea la pierderea locuinței și perpetuează ciclul sărăciei și al lipsei de adăpost (Bebout, 2001).

Centrele de găzduire oferă o soluție temporară pentru persoanele care se confruntă cu lipsa adăpostului, dar joacă, de asemenea, un rol crucial în ajutarea persoanelor să se reintegreze în societate. Multe centre oferă o varietate de servicii pentru a sprijini oamenii în călătoria lor de a reveni la un mod de viață normal. Aceste servicii pot include managementul cazurilor, servicii de formare profesională și angajare, servicii de sănătate și bunăstare, activități educaționale și recreative.

Este important să se țină cont de faptul că centrele de găzduire pentru persoanele fără adăpost nu sunt legate de soluție pe termen lung, deoarece acestea au adesea o capacitate limitată și pot fi supraaglomerate. Scopul final al acestor centre este de a ajuta oamenii să se mute în locuințe mai stabile și să devină autosuficienți (O'Neill, 1991).

Design și arhitectură

Când vine vorba de crearea unor centre de găzduire pentru persoanele fără adăpost, designul și arhitectura joacă un rol fundamental. Acestea nu oferă doar un spațiu funcțional pentru cei care au nevoie, dar contribuie și la modelarea experienței generale a celor care le folosesc (Dviset al., 1999).

Un număr tot mai mare de cărți și articole arată cum arhitectura, designul și mediul construit afectează sănătatea mintală, fie direct, fie indirect (Evans et al., 2000, Aljunaidy et al. 2021).

Efectele directe pot fi cauzate de toxine și poluanți din aerul interior și exterior, lumina naturală, zgomotul, calitatea aerului și temperatura. În schimb, efectele indirecte sunt influențate de caracteristicile mediului construit care afectează stresul, recuperarea cognitivă, controlul psihosocial, identitatea, insecuritatea și interacțiunea socială și formarea relațiilor de sprijin (Evans et al., 2003, Johansson et al., 2012). Studiile sugerează că caracteristicile cum ar fi calitatea locuinței, locația clădirii, mobilierul, planul clădirii și accesul la natură și spațiul exterior contribuie la aceste efecte indirecte.

Un aspect cheie al designului centrelor de găzduire este crearea unui mediu sigur și securizat. Luându-se în considerație ratele ridicate de traume, abuz și victimizare la care sunt supuse persoanele fără adăpost (Chan, 2018), este important ca centrele să fie sigure și securizate, indiferent de condițiile din vecinătate. Acest lucru contribuie la crearea unui sentiment de „acasă” și de refugiu sigur (Wittman et al., 2017, Brown et al., 2015). Sănătatea mentală și emoțională a rezidenților este extrem de importantă, iar simțul de securitate și confort în propriul lor cămin poate fi un factor-cheie în menținerea acestora pe drumul recuperării și reabilitării.

În afară de aceste aspecte, arhitectura centrului de găzduire pentru persoanele fără adăpost poate juca, de asemenea, un rol important în modelarea experienței generale a celor care le folosesc. Prin utilizarea acoperișurilor verzi și a altor elemente de design durabil, se poate crea un sentiment de conexiune cu natura, iar prin includerea artei și a altor elemente estetice, se poate contribui la crearea unui sentiment de comunitate și apartenență (Werner et al., 2004).

Principii de proiectare

Atunci când proiectăm centrele de găzduire pentru persoanele fără adăpost, trebuie să ținem cont de un set unic de principii. Acestea includ siguranța, accesibilitatea, confidențialitatea, confortul și comunitatea, toate fiind esențiale pentru îndeplinirea nevoilor și provocările specifice cu care se confruntă aceste persoane (Tice et al., 1990).

Siguranța este de o importanță majoră în proiectarea centrelor, acestea ar trebui să fie amplasate în zonă sigură și să aibă acces securizate. De asemenea, clădirea ar trebui să aibă iluminare bună, să fie construită din materiale durabile și să fie eficientă din punct de vedere energetic. Pentru a proteja pe cei ce sunt cazați și este important să se instaleze un sistem de securitate adecvat (Dwyer, 2009).

Accesibilitatea este, de asemenea, un aspect important în proiectarea centrelor de găzduire. Acestea ar trebui să fie ușor accesibile pentru persoanele cu deficiențe de mobilitate și să ofere rampe și ascensoare acolo unde este necesar. Este important să alegem o locație aproape de mijloacele de transport în comun, astfel locuitorii să poată accesa cu ușurință servicii și oportunități de angajare.

Confidențialitatea este un aspect nu mai puțin important, iar adăposturile ar trebui să aibă spații separate pentru bărbați și femei și să ofere zone private pentru dormit, spălat și depozitare bunurilor personale. Este important să existe suficiente grupuri sanitare pentru asigurarea locuitorilor cu intimitate și curățenie adecvată.

Confortul este, de asemenea, esențial în proiectarea centrelor de găzduire. Acestea ar trebui să fie proiectate pentru a oferi o atmosferă caldă și primitoare, cu locuri confortabile bine definite. Acest lucru poate fi realizat prin utilizarea culorilor calde, a mobilierului confortabil și prin oferirea accesului la natură.

Studiile anterioare arată că modul în care este aranjat mobilierul și planimetria etajelor afectează indirect starea de sănătate mentală a oamenilor, influențând interacțiunea socială, izolarea, intimitatea și controlul. În general, amplasamentul circular sau „socio-petale” al mobilierului încurajează utilizarea și interacțiunea socială mai mult decât amplasamentul liniar sau „socio-fuge” (Sommer, 1967). În plus, modul în care sunt proiectate spațiile interioare ale unei construcții poate influența capacitatea persoanelor de a controla interacțiunea socială (Evans et al., 2000). De exemplu, grupurile mai mici de dormitoare comune care împart un spațiu comun promovează interacțiunea socială, sprijinul și cooperarea mai bine decât holurile lungi cu camere pe ambele părți, numite „coridoare cu încărcare dublă” (Baum et al., 1981). Astfel de aranjamentele clădirilor oferă spații semi-publique și semi-private de tranziție, care permit oamenilor să evite aglomerația, izolarea și retragerea socială și să controleze nivelurile dorite de confidențialitate și interacțiune (Evans et al., 2000, Johansson et al., 2012).

Comunitatea este, de asemenea, un principiu important în proiectarea centrelor de găzduire pentru persoane fără adăpost. Acestea ar trebui să fie proiectate pentru a stimula un sentiment de comunitate și apartenență în rândul locuitorilor. Acest lucru poate fi realizat prin utilizarea artei, a spațiilor comune și a grădinilor comunitari. De asemenea, centrul ar trebui să ofere oportunități de interacțiune socială și implicare, cum ar fi cursuri sau ateliere (Dvis et al., 1999).

Concluzii

În concluzie, consider că centrele de găzduire pentru persoanele fără adăpost au un rol esențial în a oferi un loc securizat și sigur pentru acele persoane sau familii care se confruntă cu lipsa adăpostului. Aceste centre furnizează o gamă largă de servicii care sprijină oamenii fără adăpost, cum ar fi managementul cazurilor, formarea profesională, servicii de sănătate și bunăstare, precum și activități educaționale și recreative. Consider că designul și arhitectura sunt elemente importante în crearea centrelor pentru persoane fără adăpost. Arhitecții și designerii trebuie să ia în considerare aspectele funcționale, cât și cele experiențiale, astfel încât să creeze spații care să nu ofere numai adăpost, ci și să promoveze siguranța, confortul și un sentiment de comunitate pentru cei care să le folosească. Este important ca proiectarea acestor centre să se bazeze pe un set unic de

principii care să țină cont de nevoile și provocările specifice cu care se confruntă aceste persoane lipsite de adăpost. Siguranța, accesibilitatea, intimitatea, confortul și comunitatea sunt factori critici de luat în considerare atunci când se creează spații care să ofere adăpost și sprijin pentru cei care au nevoie de ajutor.

Mulțumiri. Autorul aduce mulțumiri îndrumătorului Ionuț Petrișor pentru asistența acordată în procesul de elaborare a articolului.

Referințe:

1. Davis S., Wiley J. S.: *Design for the Homeless*, Architecture That Works, 1999
2. Dwyer J. P.: *Causes, Culture, and Community Development as Solutions*, Springer, 2009.
3. Henry M., de Sousa T., Roddey C., Gayen S.; Bednar T.J., Associates, A. *The 2020 Annual Homeless Assessment Report (AHAR) to Congress, Part 1: Point-in-Time Estimates of Homelessness*; U.S. Department of Housing and Urban Development: Washington, DC, USA, 2020.
4. Janzen M. R.: *Designing for Social Change: Strategies for Community-based Development*, Routledge, 2008, 90.
5. Werner S. & Schindler L.E.: *The role of spatial reference frames in architecture: Misalignment impairs way-finding performance*, Environment and Behavior, 2004, 36(4), 461-482.
6. O'Neill M. J.: *Effects of signage and floor plan configuration on wayfinding accuracy*, Environment and Behavior, 1991, 23(5), 553-574.
7. Tice J., Reinhold V. N.: *Designing for the Homeless: Architecture That Works*, 1990, 56.
8. Hurlburt M.S., Wood P. A., & Hough R.L.: *Providing independent housing for the homeless mentally ill: A novel approach to evaluating long-term longitudinal housing pattern*, Journal of Community Psychology, 1996, 24(3), 291-310
9. Bebout R.R. Trauma-informed approaches to housing. *New Dir. Ment. Health Serv.* 2001, pp. 47-55.
10. Evans G.W., Wells N.M., Chan H.-Y.E., Saltzman H., Housing quality and mental health. *J. Consul Clin. Psychol.* 2000, 68, pp. 526-530.
11. Aljunaidy M.M., Adi M.N., Architecture and Mental Disorders: A Systematic Study of Peer-Reviewed Literature. *HERD Health Environ. Res. Des. J.* 2021, 14, pp. 320-330.
12. Evans G.W., Wells N.M., Moch, A., Housing and Mental Health: A Review of the Evidence and a Methodological and Conceptual Critique. *J. Soc. Issues* 2003, 59, pp. 475-500.
13. Johansson M., Brunt D., The Physical Environment of Purpose-Built and Non-Purpose-Built Supported Housing for Persons with Psychiatric Disabilities in Sweden. *Issues Ment. Health Nurs.* 2012, 33, pp. 223-235.
14. Chan, D.V. Safe Spaces, Agency, and Connections to "Regular Stuff": What Makes Permanent Supportive Housing Feel Like "Home". *Rehabil. Couns. Bull.* 2018, 63, pp. 102-114.
15. Wittman F.D., Polcin U.L., Sheridan D. The architecture of recovery: Two kinds of housing assistance for chronic homeless persons with substance use disorders. *Drugs Alcohol Today* 2017, 17, pp. 157-167.
16. Brown M., Malone D., Jordan N., Tenant Satisfaction with a Single-Site Housing First Program. *J. Soc. Serv. Res.* 2015, 41, pp. 1-10.
17. Fiodorov, Natalia, and Eugeniu Braguța. "The role of citizens in the activity of land planning and urbanism." *Journal of Social Sciences* 1.4 (2021): 140-144.
18. Sommer R., Sociofugal Space. *Am. J. Sociol.* 1967, 72, pp. 654-660.
19. Baum A., Gatchel, R. Cognitive mediation of environmental stress. In *Cognition, Social Behavior, and the Environment*; Erlbaum: Hillsdale, NJ, USA, 1981; pp. 513-533.
20. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. *Permanent Supportive Housing: Evaluating the Evidence for Improving Health Outcomes among People Experiencing Chronic Homelessness*; National Academy of Sciences: Washington, DC, USA, 2018.